

SAKSBEHANDLER
May Britt Håbjørg

INNVANGSTELEFON

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
13/02937-2

DERES REF.
13/3589-

DERES DATO
25.11.2013

ARK. Forvaltningsarkivet
008

VÅR DATO
21.01.2014

Klima- og miljødepartementet - Naturforvaltningsavdelingen
P.B. 8013 Dep
0030 OSLO

Forslag til endringer i naturmangfoldloven kapittel IV om fremmede organismer. Høringsuttalelse fra Riksantikvaren.

Vi viser til brev fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) angående høring av forslag til endringer i lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

Som direktorat for kulturminneforvaltning er Riksantikvaren Klima- og miljødepartementets sentrale rådgivende og utøvende faginstans for forvaltning av kulturminner. Dette omfatter forvaltning av bl.a. historiske grøntanlegg og kulturhistoriske landskap med naturmangfold i større eller mindre grad. I forvaltningen av kulturminner og kulturmiljøer opptrer Riksantikvaren med aktsomhet (jfr. § 6 i naturmangfoldloven) og etter føre-var-prinsippet (jfr. § 9 i naturmangfoldloven).

Forslaget om lovendring omfatter naturmangfoldloven kapittel IV om fremmede organismer, §§ 29, 30 og 31. Nedenfor har vi kommentert endringsforslag i §§ 30 og 31.

Kommentarer til § 30 (utsetting og omsetting)

Riksantikvaren mener det er positivt at det vedtas en klar hjemmel for i forskrift å kunne gi forbud mot utsetting. Dette vil bidra til en tydeliggjøring og effektivisering for alle involverte, både de som ønsker å søke om utsetting og omsetting og for de som skal håndtere disse søknadene. Samtidig vil det bli enklere for private hageeiere å unngå utsetting av planter som kan skade biologisk mangfold.

Vi innser imidlertid at forvaltningen vil få en krevende oppgave med formidling av informasjon til private hageeiere. Utprøving av nye planter i egen hage har til alle tider vært en lidenskap for mange hageeiere og har også vært en viktig årsak til at mange arter har utviklet seg til å bli tradisjonsplanter.

Departementet skriver i sitt høringsbrev at regionale forskjeller i Norge ikke gjør det hensiktsmessig å gi nasjonale forbud for omsetting/utsetting for alle arter oppført med høy økologisk risiko nevnt i norsk svarteliste for 2012. Riksantikvaren vil understreke den positive betydningen av dette synspunktet for bevaringen av historiske grøntanlegg. Norge deles inn i

åtte klimasoner basert på temperaturdata. Kun et begrenset antall av grøntanleggsplanter¹ benyttet i Norge trives i klimasone åtte (høyereliggende strøk og de nordligste områdene), mens flere tusen arter og sorter kan vokse i den beste klimasonen (kyststrøk på Sør- og Vestlandet). Arter som antas å utgjøre en økologisk risiko i de klimatiske beste strøk i landet trenger ikke å utgjøre noen trussel under tøffere klimaregimer, men kan ha stor betydning som plante i historiske grøntanlegg.

Grøntanlegg fredet etter kulturminneloven, som bl.a. hager og parker, inneholder i stor grad arter med sorter og kultivarer som opprinnelig kommer fra andre land, innført til Norge over en periode på flere hundre år. De fleste av disse grøntanleggsplantene er klassifisert som *fremmede organismer*. For å bevare de kulturhistoriske verdiene i de fredede og verneverdige grøntanleggene er det av stor betydning at vegetasjonen i anleggene opprettholdes, at grøntanleggsplanter kan erstattes ved planteutgang og at det vil være mulig å tilbakeføre anlegg ved bruk av historisk korrekt plantemateriale.

Det er svært viktig for kulturminneforvaltningen at det fortsatt vil være mulig å frede og opprettholde kulturhistorisk viktige grøntanlegg med opprinnelig artssammensetning, inkludert tidligere innførte arter av grøntanleggsplanter. Vi forutsetter at det vil være en vid dispensasjonsadgang i slike tilfeller.

Kommentarer til § 31 (utsetting uten særskilt tillatelse)

Lovendringsforslaget ser ut til å medføre en tydeliggjøring og forenkling for eiere av private hager gjennom at det foreslås et generelt unntak fra kravet om tillatelse ved utsetting av planter i private hager. I tillegg vil det være en forenkling og en effektivisering for profesjonelle aktører innenfor grøntanleggssektoren, at planter i parkanlegg og andre dyrkede områder kan settes ut uten særskilt tillatelse (forutsatt at plantene i liten grad kan påregnes å spre seg utenfor området og spredningen ikke medfører risiko for skade på det biologiske mangfoldet).

Riksantikvaren ser positivt på disse endringene. For å kunne bevare historiske grøntanlegg, både private og offentlige, er tilgang på historisk plantemateriale av stor betydning. Her har både private hageeiere og profesjonelle aktører viktige roller. Dersom enhver utsetting av planter i private hager og/eller av profesjonelle aktører hadde krevd tillatelse, ville dette ha blitt svært ressurskrevende for alle involverte, og kunne også ha bidratt til et lavere engasjement mht. bevaring av historiske grøntanlegg.

Generelle kommentarer

Det som kan virke noe forvirrende i lovteksten i kapittel IV er bruken av ulike begreper/benevnelser som hager, parkanlegg og dyrkede områder, men også termer som *ikke* er nevnt i lovteksten.

I høringsbrevet fra Miljøverndepartementet presiseres det at med private hager forstås en opparbeidet hage av begrenset areal i umiddelbar nærhet til private boliger og fritidshus, herunder bl.a. private villaer, sameier, borettslag, kolonihager og hageparseller. Et parkanlegg kan imidlertid også være privat og ha et begrenset areal, og dyrkede områder kan forstås som jordbruksareal i tillegg til areal i hager og parker. Her nevnes for eksempel ikke grøntanlegg

¹ Med grøntanleggsplanter mener vi organismer som hører til planteriket og som brukes i ulike typer grøntanlegg. Dette inkluderer bl.a. sommerblomster, stauder, busker og trær.

som alleer, gravplasser eller idrettsanlegg som også kan være kulturhistorisk interessante grøntanlegg og som kan være privat eid.

Slik begrepene/benevnelsene nå er brukt legges det opp til begrensninger og tolkninger som står i fare for å bli verken logiske eller konsistente. Grøntanlegg kan være en alternativ betegnelse på anleggene som omtales, og det kan da skilles mellom offentlige og private grøntanlegg. Dette begrepet har vært brukt i kulturminneforvaltningen i flere år, bl.a. i databasen Askeladden.

Med grøntanlegg mener Riksantikvaren *et areal som er opparbeidet overveiende med vegetasjonsdekte flater, bl.a. for sports-, rekreasjons- eller prydførmål. Hit hører f.eks. hager, fellesareal i boligstrøk, offentlige parker, gressbaner for idrettsformål, uteanlegg ved skoler og andre offentlige bygninger, gravplasser, alleer, opparbeidede turveistrøk og grønnstriper langs veier. Grøntanlegg kan ligge i naturlig terreng eller på helt kunstig opparbeidede flater, f.eks. takhager.*

Riksantikvaren ser i det store og hele positivt på de endringer som er foreslått i lovforslaget, og ønsker lykke til i det videre arbeidet med naturmangfoldloven.

Vennlig hilsen

Hanna Geiran (e.f.)
Seksjonssjef

May Britt Håbjørg
Seniorrådgiver

Kopi til:

Klima- og miljødepartementet - Kulturminneavdelingen, P.B. 8013 Dep, 0030 OSLO